

Ünite

1

Sözcükte Anlam

**Hangi
KPSS?**

Hangi Tipte Sorulur?

“Sözcükte Anlam” ünitesinden seneler içinde farklılıklar olmasına rağmen 1 ile 3 arası soru gelmektedir. Bunlardan biri altı çizili söz öbeğinin anlamını sormak, ikincisi boşluk doldurma soruları sormaktır. Üçüncüsü ise son yıllarda paragraftaki üçlü soruların birinde altı çizili söz veya söz öbeğinin anlamını sormaktır.

SÖZCÜĞÜN ANLAMI

Dil; düşünce, duyu ve istekleri bir başkasına aktarmak için kullanılan bir araçtır. Dil olmadan düşüncelerimizi aktaramayız. Öyleyse düşünce ile dil arasında çok sıkı bir bağ vardır. Yani dil, insanı insan yapan bir özelliktir. Sözcükler ise birer kavram karşılığıdır. Çiçek, güzel, geldi, hasta gibi sözcükler birer kavram karşılarken gibi, ve, ise, kadar, üzere... gibi sözcükler bir kavramı karşılamaz. Bu sözcükler cümlede üstlendiği göreve göre anlam kazanır. Sözcükler tek başına düşünceyi aktarmaya yetmez. Ünitenin adı her ne kadar sözcükte anlam olsa da sözcükler cümle içinde anlam kazanırlar.

“Ağabey, Antarktika, gel” sözcükleri tek başına birer kavramı karşılamakla birlikte anlam bakımından ilişkilendirildiğinde bir düşünceyi aktardığı görülmektedir. Bu aktarım esnasında yapım ve çekim eklerinden yararlanılır.

ÖRNEK Ağabeyim Antarktika'dan geldi.

Bu duruma ilave olarak şu da söylenebilir: Sözcüklerin tek başına düşündürdükleri kavram ile cümlede karşıladıkları kavram farklı olabilir. Yani sözcüğün anlamını cümleye göre düşünmekteyiz.

Dikkat Edilmeli

Sözcüğün anlamını cümle içerisinde düşün!

ÖRNEK Motosikletlerle uğraşmaktan gözüm ağrıyor.
Ataşları çekmecenin gözüne koydum.
Elâzığ'daki dükkân gözümde tütüyor.

Bu cümlelerde “göz” sözcüğü farklı kavramları karşılamaktadır. Buradan da şu sonuca varabiliriz: Sözcükler bir kavramı karşılar. Kavram ise o sözcüğün zihnimizde oluşturduğu tasarım ve çağrışımdan oluşur.

Tek Anlamlılık: Tek bir kavramı karşılayan, başka anlamlar kazanmayan sözcüklerdir.

ÖRNEK ağaç, termometre, kiremit

Çok Anlamlılık: Bir sözcüğün temel anlamının yanında yeni kavramları da karşılayacak durumda olmasıdır. “At” fiiliyle bunu örnek- lendirelim.

ÖRNEK Narçiçeği renkli elbisesini gardıroba attı. (tutup fırlatmak)

Dış işleri mahkemeyi üç ay sonraya attı. (ertelemek)

İlkbahar gelince kapüşonları attık. (kaldırmak)

KPSS'nin son yıllardaki sorularını sana attım. (göndermek)

Dikkat Edilmeli

Çok anlamlılıkla sesteşlik karıştırılmamalıdır. Sesteş sözcükler birbirinden tamamen farklı anlamlara gelir, **yazılışları aynıdır** ancak **anlamları** arasında hiçbir ilgi yoktur. Çok anlamlı sözcüklerde ise anlam ilgisi devam eder. Birbirleriyle uzak da olsa anlam ilgileri vardır. Yukarıdaki örnekte “atmak” çok anlamlıdır. Çünkü anlam ilgisi devam etmektedir.

Çok anlamlılıktaki anlam ilişkisi devam eder.

Sesteş sözcüklere örnek olarak taş, at, kurt, geç, saz, yol, serin, yağ, in, dal, gül, uç, dik, iç, an, kız, yağ, kaz, dolu, çay, kara, yağ, kaç, kan, bağ, kazan, asma, al, güldür, yan, var, yazma, koru, sık, bin, kat, ay, öğüt, sal, yaz, yüz, dil vb. pek çok örnek olarak gösterilebilir.

Bir sözcüğün sesteş olabilmesi için her iki anlamının da temel anlam olması gerekir. Bir yerde gerçek, diğer yerde mecaz anlamıyla kullanılan sözcük sesteş kabul edilmez.

Dikkat Edilmeli

Sesteş olabilmesi için iki anlamının da temel olması gerekir.

Örneğin “yüz” sözcüğünü ele alalım.

- “Masanın yüzü çok kirlenmiş.” cümlesinde “yüz” sözcüğü “yan, taraf” anlamında kullanılmıştır.
- “Bu yüz bana tanıdık geliyor.” cümlesinde “kişi”,
- “Ne yüz ile geliyorsun ki bana?” cümlesinde “utanma, sıkılma” anlamında kullanılmıştır.

Bu örnekler, “yüz” sözcüğünün diğer anlamlarıdır. Dolayısıyla bu sözcükler kendi aralarında sesteş olarak kullanılamaz. Ancak; “Sabah-leyin yüzünü yıkamasını yüz kere söyledim.” cümlesindeki “yüz” sözcükleri sesteştir. Çünkü birincisi “çehre, surat”, ikincisi “sayı” anlamındadır ve gerçek (temel) anlamlarıyla kullanılmışlardır.

SÖZCÜĞÜN ANLAM ÖZELLİKLERİ

A) SÖZCÜKTE ANLAM

Temel Anlam

Mecaz Anlam

Yan Anlam

Terim Anlam

1. TEMEL ANLAM

Bir sözcüğün akla gelen ilk anlamıdır. Bir sözcüğün sözcük karşılığıdır. Bir sözcüğün birden fazla temel anlamı olabilir. Temel anlamı olan sözcük diğer anlamlara geçiş yapabilir. Gerçek anlam veyahut başat anlam olarak da adlandırılır.

ÖRNEK 📌 Boğazındaki ağrı günbegün iyileşiyor.

Yoldan cırcır böceklerinin sesi ve eşek arılarının vızıltısı geliyordu.

Çiftçi, yaralı kuşun kanadını tedavi etti.

Van Gölü'nün kıyıları floresanlarla aydınlatılmış.

Sıcak tarhana çorbası birçok derde devadır.

2. YAN ANLAM

Bir sözcüğün, temel anlamından kopmadan onun şekil veya işlev özellikleri bakımından birini alıp temel anlamıyla ilgili yeni bir anlam kazanmasına denir. Yan anlamda sözcük, temel anlamı bakımından ya şekil ya da işlev benzerliği gösterir.

Dikkat Edilmeli

- Temel anlam ile yan anlam arasında ya şekil ya da işlev benzerliği olur.

ÖRNEK Elbisenin boğazı beni çok darlamıştı.

KPSS sorularını bir de bu yoldan çözmeye çalış.
Kentilyon masrafa sebep olan uçanın kanadı hâlâ bulunamadı.
Taze ekmeğin kıyısını ısırmayı çok severdi.
Poğaçanın sıcaklığı dumanından belliydi.

3. MECAZ ANLAM

Bir sözcüğün temel ve yan anlamından tamamen sıyrılıp yeni bir anlam kazanmasıdır. Mecaz anlam genellikle somut anlamlı olan sözcüğün soyut anlam kazanması şekliyle olur. Sözcükler cümle içerisinde kullanılmadan mecaz anlam kazanamazlar. Bir sözcüğün mecaz anlamı olup olmadığını bulmak için mecaz anlamı olduğunu düşündüğünüz sözcüğü çıkarın. Eğer o sözcüğün yerine birden çok sözcüğü çok rahat bir şekilde koyabiliyorsak o mecaz anlamdır.

Dikkat Edilmeli

Mecaz anlamlı sözcüğün yerine başka sözcükleri çok rahat koyabilirsin.

ÖRNEK Kolesterolüne dikkat etmesi gerekken o hâlâ boğazına çok düşkün.
Hayat denilen bu yol belki de sandığımız gibi değildir.
Yetime, fukaraya âdeta kol kanat germişti.
Alp'la kavgaya etmenin kıyısından döndük.
Hakkârî'ye vardın mı çok sıcak karşılanırsın.

4. TERİM ANLAM

Sözcüklerin bilim, sanat, meslek, spor, felsefe gibi alanlarla ilgili kavramları karşılmasına terim denir. Terim anlamı olan sözcük sadece orada kullanılır, başka yerde kullanılmaz diye bir mecburiyet yoktur. Bazı terim anlamı sözcükler hem terim anlamıyla hem de günlük yaşamda kullanılabilir.

ÖRNEK özne, yüklem, fiilimsi, aruz, kafiye, istiare, roman, hikâye, perde, sahne, dekor, üçgen, daire, çap

Dikkat Edilmeli

Bu sözcükler kendi anlamları ve alanları dışında kullanıldığında terim anlamdan çıkar.

ÖRNEK Olaylara bir de bu açıdan bak.

Dükkânın yeni perdelerle ihtiyacı var.

B) ANLAM BAKIMINDAN SÖZCÜKLER

1. GENEL ANLAM

- Söyleyişte tekil olmasına rağmen aynı türdeki bütün varlıkları anlatan sözcüklerdir. Yani o sözcük söylendiğinde anlam olarak aynı türdeki tüm varlıkları ifade eder. Kısacası aralarında ortak özellikler bulunan varlıkları, kavram ve nesnelere topluca anlatan sözcüklere denir. Tabii ki bir sözcüğün genel anlamda olması cümle içinde kullanıldığı anlama göre değişebilir.

ÖRNEK Şiir, insanları başka bir dünyaya götüren bir kapıdır.
(genel)
Ahmed Arif'in bu şiiiri bir gün dillere pelesenk olacak.
(özel)

2. ÖZEL ANLAM

Varlık ve nesnelere bir tanesini karşılayan, kapsadığı alan dar olan sözcüklerdir. Yani ortak nitelikleri olan varlıkların birini anlatan sözcüklere denir. Tabii ki bir sözcüğün özel anlamda olması cümle içinde kullanıldığı anlama göre değişebilir.

- Çiçek, genel anlamlıdır; gül, karanfil, kardelen özel anlamdır. Hastalık, genel anlamdır; verem, kanser, koronavirüs vb.leri. özel anlamlıdır.

ÖRNEK 📌 İkişer gömlek alana üçüncüsü %50 indirimli.

3. NİCEL ANLAM

- Sayılabilen, ölçülebilen tartılabilen ifadelerdir.

ÖRNEK 📌 Bu Irmağın dibi çok derin gözüktüyor. (nicel)
Klasisizm akımı derin izler bıraktı. (nitel)

NİTEL ANLAM

- Varlıkların, durumunu, rengini bildiren ve sayılamayan ölçülemeyen sözcüklerdir.

ÖRNEK 📌 Kötü süslenmiş tabildotu eliyle itti. (nitel)
Üstatla okul yıllarında yakın arkadaşlık. (nitel)

EŞ ANLAM

- Yazılışları farklı anlamları aynı olan sözcüklerdir. Türkçede eş anlamlı sözcükler azdır, genellikle diğeri başka dillerden dilimize geçmiştir. Eş anlamlı sözcükleri birlikte kullanmak anlatım bozukluğuna sebep olur.

ÖRNEK 📌 O, müstakil ve bağımsız bir evin hayaliyle yaşıyordu. (müstakil-bağımsız anlatım bozukluğu)

Dikkat Edilmeli

Eş anlamlılık cümleye göre değişir.

ÖRNEK 📌 Yeğenlerin menfi hareketlerinden dolayı fena bir gün geçirdik.
(Bu cümlede fena sözcüğünün eş anlamlısı “kötü olarak kullanılmıştır.)

- Dışarıda fena bir rüzgâr var. (Bu cümlede fena sözcüğünün eş anlamlısı “şiddetli” olarak kullanılmıştır.)

ÖRNEK 📌 yazın-edebiyat
biçem-üslup
muhteva-içerik

YAKIN ANLAM

- Eş anlamlı görünmelerine karşın anlam bakımından birbirine yakın ve çağrışım yapan sözcüklerdir.

ÖRNEK 📌 doğru-dürüst
yalan-yanlış
ev-bark

ZIT ANLAM

- Anlam bakımından birbirinin zıttı kavramları çağrıştıran sözcüklerdir.

ÖRNEK 📌 ileri-geri
genç-yaşlı
uzak-yakın
zengin-fakir

- Olumsuzluk ekleri zıt anlam yapmaz, olumsuzu yapar. Yani bir sözcüğe olumsuzluk eki eklenirse onun zıttı değildir, olumsuzudur.

ÖRNEK ▶ gel-gelme

para-parasız

(Bunlar birbirinin zıttı değil, olumsuzudur.)

- Kavram veya anlam bakımından zıtlık kelime zıtlığı değildir, dikkat edilmelidir.

ÖRNEK ▶ İçimde yanardağlar varken şimdi yerinde yeller esiyor. (yanardağ ve yel sözcükleri birbirinin zıttı değildir ama karşıladığı çağrışımlar bakımından biri sıcaklığı diğeri soğukluğu temsil etmektedir. Bu iki sözcük kavram bakımından birbirinin zıttıdır.)

EŞ SESLİLİK

- Yazılışları aynı anlamları farklı olan sözcüklerdir.

ÖRNEK ▶ Çay, gül, yüz, iç, saz, dil, kaz, kaç, uç, el, yar, yaz, kır, al, bez

- Yazılışları farklı olan sözcüklerde eş seslilik aranmaz.

ÖRNEK ▶ hala-hâlâ kar-kâr alem-âlem

- Sesteş (eş sesli) sözcüklerle çok anlamlılığı karıştırmamak gerekir.

ÖRNEK ▶ Suyun tazyiki ağacın dalını kırmış.

Yüksek lisans eğitimini hangi daldan yaptın?

Sözcükte yapı ünitesinde “kökü farklıdır” sorularında aklına getir.

ORTAK KÖK (KÖKTEŞ)

- Yazılışları da anlamları da aynı olup türü bakımından farklı olan sözcüklerdir.

ÖRNEK ▶ boya, siva, kuru, savaş, barış, eski, göç, sancı, ekşi, güreş vb.leri

Yüreğindeki sancı bitmek bilmiyor idi.

On üç yıldır yüreği sancıyor.

Sözcükte yapı ünitesinde “kökü farklıdır” sorularında aklına getir.

SOMUT ANLAM

- Beş duyu organımızın herhangi biri ile algılayabildiğimiz sözcüklere denir.

ÖRNEK ▶ rüzgâr, masa, sandalye, su, taş, toprak, hava, defter, kâğıt, kalem, silgi, bilgisayar, toprak, kum, elma, armut, dolap vs.

SOYUT ANLAM:

- Beş duyumuzun herhangi biri ile algılayamadığımız sözcüklere denir.

ÖRNEK ▶ sevgi, mutluluk, aşk, üzüntü, neşe, keder, ruh, iyilik, kötülük, insanlık, sinirli vs.

SOMUTLAMA (SOMUTLAŞTIRMA)

- Soyut kavramların anlatılması ve kavraması zordur. Soyut kavramları anlaşılır duruma getirmek için somut anlamlı sözcüklerden yararlanır. Buna somutlama (somutlaştırma) denir. Somutlamalar genellikle kişileştirme ve benzetmelerle yapılır. Bazı durumlarda istiareyle de yapıldığı olur.

ÖRNEK 📌 Ben günele güzel demem, güzel benim olmayınca. (Güzellik soyut bir kavramdır, güzel insan kastedilerek somutlaştırma yapılmıştır.

Dikkat Edilmesi

Somutlaştırma için kişileştirme ve benzetme ara.

SOYUTLAMA (SOYUTLAŞTIRMA)

- Soyutlaştırma veya diğer bir adıyla soyutlama, deyim aktarmaları konusunun alt başlıklarından biridir. Normalde somut bir anlam ifade eden bir kelimenin, soyut bir kavram veya durumu ifade etmek için kullanılmasına “soyutlaştırma” denilmektedir.

ÖRNEK 📌 Her şeyi içine atarsan böyle olur. (atmak - dert)
Âşık adam bir yolunu bulur sevdiğini üzmez. (yol - çare)
Beyinlerimiz savaşın isterdim ama görüyorum ki siz silahsızsınız bayım! (beyin - fikir)

Dikkat Edilmesi

Soyutlaştırma bulmak için ilk önce deyimlere dikkat et

SÖZ ÖBEKLERİ**YANSIMA SÖZCÜKLER**

Doğada bulunan canlı veya cansız varlıkların çıkardığı seslerden esinlenerek ve o sesleri taklit ederek ortaya çıkan kelimelere denir.

Yansıma sözcükler insandan, hayvandan veya doğadan olabilir.

İnsana özgü yansıma sözcükler: hapşırmaq, horlamak, şıklatmaq, fısıldamak, hıçkırmak vb.

Hayvanlardan oluşan yansıma sözcükler: vızıldamak, miyavlamak, tıslamak, havlamak, melemek vb.

Doğadan oluşan yansıma sözcükler: hışırdamak, gıcırdamak, çatlamak, patlamak, vınlamak, takırtı, patırtı, şırlı şırlı, şarıl şarıl

Dikkat Edilmesi

Bir sözcüğün yansıma olabilmesi için çıkan bir ses olması gerekir, ses taklidi yoksa yansıma sözcük sayılmaz.

ÖRNEK 📌 kükremek, parıltı, ışıltı, çığlık, ötüşmek vb.

- Yansıma sözcüklerin hepsi isim kök kabul edilir.

ÖRNEK 📌 Hapşu, şık, fis, pat, küt, çat vb.

- Yansıma sözcükler mecaz anlamda kullanılabilir ama yansıma anlamı ortadan kalkar.

ÖRNEK 📌 Öğrencilere fiilimsi konusunu çatır çatır anlattı.

Dokümanlar gelmediği için sıkıntından patlayacaktı.

- Yansıma sözcükler ikileme olarak kullanılabilir.
 - ÖRNEK** Cır cır konuşup hepimizin kafasını ütöledi.
Şarıl şarıl akan dereler içimizi ferahlattı.
- Yansıma sözcükler cümlede isim, sıfat, zarf ve fiil görevinde kullanılabilir.
 - ÖRNEK** Birdenbire onu hiçkırık tuttu. (isim)
Vızılbaşan arılar içten içe canımızı sıkıyordu. (sıfat)
Horlaya horlaya uyuyor, bir de inkâr ediyordu. (zarf)
Köydeki evin kapısı rüzgârdan bütün gece gıcırdadı. (fiil)

DOLAYLAMA

Tek bir sözcükle anlatılabilecek bir kavramın birden fazla sözcükle, genellikle isim tamlaması veya sıfat tamlaması olarak anlatılmasına denir.

- ÖRNEK** file bekçisi (kaleci), meşin yuvarlak (top), bacasız sanayi (turizm), beyaz cam (televizyon), tahta at (tabut), ölüm meleği (Azrail), beyaz altın (pamuk), kara kıta (Afrika), altın boynuz (Haliç), kızıl gezegen (Mars), yedi tepeli şehir (İstanbul), peygamberler şehri (Urfa), kara kartal (Beşiktaş), sanat güneşi (Zeki Müren) vb.

GÜZEL ADLANDIRMA

Olumsuz olarak algılanan kimi durum, kavram veya varlıkları güzel bir şekilde dile getirmeye denir. Güzel adlandırmada amaç kötü çağrışımı ortadan kaldırmaktır.

Dikkat Edilmeli

Güzel adlandırma ile dolaylama karışabilir, aradaki fark güzel adlandırmada kötü bir anlamı ortadan kaldırmak vardır, dolaylamada böyle bir durum yoktur.

- ÖRNEK** ölüm (son yolculuk), özürlü (engelli), sakat (bedensel engelli), cin (iyi saatte olsunlar, üç harfli), verem (ince hastalık) vb.

ANLAM GENİŞLEMESİ

Anlam olarak bir sözcüğü karşılayan sözcüklerin zamanla başka anlamlar için de kullanılır hâle gelmesidir.

- ÖRNEK** araba = eskiden at arabası için kullanılırken şu anda motorlu taşıtların geneline verilen addır.

ANLAM DARALMASI

Anlam olarak birden çok sözcüğü karşılayan sözcüklerin zamanla bazı anlamlarını kaybetmesine denir.

- ÖRNEK** Çoğul = “oğul” sözcüğü eskiden hem kız hem de erkek çocuklar için kullanılırken zamanla kız çocuğu anlamını yitirip sadece erkek çocukları için kullanılmaktadır.

İKİLEMELER

İkilemeler anlamına, türüne ve yapısına göre üçe ayrılır.

A) Anlamına Göre İkilemeler:

İkilemenin cümle içinde kattığı anlamlara bakılır.

- Aynı sözcüğün tekrarıyla oluşan ikilemeler: ağır ağır, hızlı hızlı, koşu koşu
- Eş anlamlı sözcüklerden oluşan ikilemeler: akıllı uslu, ses seda, şan şöhret
- Yakın anlamlı ikilemeler: doğru dürüst, yalan yanlış, eş dost
- Zıt anlamlı ikilemeler: sabah akşam, aşağı yukarı, ileri geri
- Yansıma sözcüklerden oluşan ikilemeler: şırl şırl, vızır vızır, çat çat
- Biri anlamlı biri anlamsız ikilemeler: çoluk çocuk, sıkı fıkı, ufak tefek
- İkisi de anlamsız sözcüklerden oluşan ikileme: ıvır zıvır, abuk sabuk, mırın kırın
- İlk sözcüğü “-e” alan ikilemeler: başa baş, dişe diş, kana kan
- İkinci sözcüğü “-e” alan ikilemeler: baş başa, burun buruna, gönül gönüle

Dikkat Edilmeli

İkilemelerde ünlü düşmesi olmaz.

- İki sözcüğün de “-e” aldığı ikilemeler: doya doya, güle güle, seve seve
- İkinci sözcüğü “-m” alan ikilemeler: okul mokul, para mara, ev mev

B) Türüne Göre İkilemeler:

İkilemenin cümle içinde isim, sıfat, zarf yapmasına bakılır.

- Yalan yanlış sözlerle hepimizin kafasını karıştırdı. (“yalan yanlış söz” → ikileme sıfat görevinde kullanıldı)
- Yalan yanlış konuşup hepimizin kafasını karıştırdı. (“yalan yanlış konuşup” → ikileme zarf görevinde kullanıldı)

Dikkat Edilmeli

İsim, sıfat, zarf konularını sözcük türleri ünitesinde işleyeceğiz.

C) Yapısına Göre İkilemeler:

İkilemenin basit, türemiş veya bileşik olmasına bakılır.

- Basit yapılı ikilemeler: Yan yana geçen geceler unutulup gider mi?
- Türemiş yapılı ikilemeler: Her gün paragraf sorusu çözün diye diye dilimde tüy bitti.
- Birleşik yapılı ikilemeler: Dırdır konuşup her şeyi darmaduman etti.

Dikkat Edilmeli

Sorularda ikilemeler sorulduğunda önce anlamına göre bakın. Eğer ikilemelerin görevi diğerlerinden farklıdır derse o zaman isim, sıfat, zarf olmasına bakın.

İkilemelerin arasına genelde noktalama işareti girmez.

Deyimler: Bir olayı, bir durumu, bir kavramı daha etkileyici anlatmak için en az iki sözcüğün bir araya gelmesiyle oluşan, genellikle gerçek anlamından uzaklaşıp kendine özgü anlam kazanmasına deriz.

- Deyimler genellikle mecaz anlamlıdır.
ÖRNEK Boşboğazlıkla konuşunca birçok konuda baltayı taşla vurdu.
- Bazı deyimler gerçek anlamlarıyla da kullanılabilir.
ÖRNEK Sır saklamayı bilmeyen insanlara derdinizi anlatmayın.
- Deyimler kalıplaşmış söz öbekleridir. Yer değiştirilemez, yerine başka sözcük kullanılamaz.
ÖRNEK Yüzünden düşen bir parça. (Suratından düşen bin parça)
- Deyimler ile atasözleri arasındaki en büyük fark deyimlerde öğüt, nasihat, telkin, uyarı verme amacı yoktur.
ÖRNEK Kendi gelişiminizle ilgili hiçbir işe burun kıvrmayın.

Atasözleri: Uzun gözlem ve deneyimler sonucu oluşmuş; bilgi, öğüt, nasihat, uyarı, telkin veren söz öbekleridir.

- Atasözleri de deyimler gibi kalıplaşmış söz öbekleridir. Yer değişikliği yapılamaz, yerine başka sözcük kullanılamaz.
ÖRNEK Damlaya damlaya göl olur. (Göl damlaya damlaya olur.)
- Genellikle gerçek anlamlarıyla kullanılırlar.
ÖRNEK Dost ile ye, iç; alışveriş etme.

Özdeyişler (Vecizeler): Bir düşüncüyü kısa ve özlü bir şekilde anlatan, bir veya birkaç cümleden oluşan söyleyeni belli sözlere denir.

ÖRNEK Bilmediklerimi ayağımın altına koysalar başım göğere erdi.
İmam Gazali

Kolaylaştırınız, zorlaştırmayınız; sevdiniz, nefret ettirmeyiniz.
Hz. Muhammed

**Hangi
ÖRNEK**

Türk edebiyatı, genel anlamda başlıca iki büyük geleneğe sahiptir: Divan edebiyatı ve modern Türk edebiyatı. Klasik Türk şiiri, yaygın adlandırılmayla “divan şiiri”, aşağı yukarı 13-19. yüzyıllar arasında hâkim olan bir şiir geleneğiydi. Yani nazım şekli, dili, üslubu, mazmunlar sistemi gibi kendine özgü özellikleriyle bir edebiyat yapma geleneği kurmuştu. Bu gelenek, hâkim bir zihniyet tarafından kurulmuştu. O da İslami âlem görüşüydü. Bu görüş edebiyata kip gelmişti, öyle ki İslami çerçeve ve Türklerin yüzyıllardır biriktirip getirdiği kavramlar bu havuzda çok uyumlu bir şekilde tevessül etmişti.

Bu parçada altı çizili sözle anlatılmak istenen hangisidir?

- A) Birbirlerinin eksiklerini kapamak
- B) Birleşip daha iyi noktaya götürmek
- C) Birbirine uygun olmak
- D) Özgünlüğünü korumak
- E) Yeni bir şey getirmek

**Hangi
ÖRNEK**

Ahmed Arif, Türk edebiyatının çok sevilerek yaygın üne kavuşmuş bir şairidir. Hayatta iken yayımladığı tek kitabı olan “Hasretinden Prangalar Eskittim” Türkiye’nin en çok basılan şiir kitaplarından. Şiirlerini samimi bir anlatımla, alışılmamış bağdaştırmalarla, serbest vezin ve serbest nazımla yazdı. Türk edebiyatı için yadsınamaz bir değer olan Ahmed Arif, günümüzde onu tanıyanlar tarafından baş tacı edilen bir şairken adını duymayanlar için keşfedilmemiş bir cennettir.

Bu parçada altı çizili sözle anlatılmak istenen hangisidir?

- A) Kıymeti bilinmeyen
- B) İnkâr edilemeyen
- C) Üstüne söz söylenmez
- D) Kabul edilmiş
- E) Unutulmayacak bir kişiliği

Hangi ÖRNEK

Abartmadan denilebilir ki herkesin anlayabileceği şiir, yalnızca aşağı düzeydeki şairlerin işidir. Büyük şiirlerin kapıları, tunç kanatlı sağlam kent kapıları gibi sınıksız kapalıdır, her el o kanatları itemez ve o kapılar bazen yüzyıllarca insanlara kapalı durur. Kısacası şair, kelimeleri tavus kuşu gibi giydirip okuyucunun önüne koymadıkça bu kapıların fatihi olamayacaktır.

Bu parçada altı çizili sözle anlatılmak istenen hangisidir?

- A) Kelimeleri birçok anlama gelecek şekilde anlatmak
- B) Anlatacaklarını herkesin anlayacağı şekilde yapmamak
- C) Anlatımında süslü, renkli, sanatlı bir yol tutmak
- D) Söyleyeceklerini gizlemeden açık anlatmak
- E) Sözcüklere yeni anlamlar katmak

Hangi ÖRNEK

21. yüzyıla gelinceye değin Türk edebiyatı tarihiyle ilgili pek çok çalışma ortaya konmuş ve bunlar büyük oranda yazarlarının yöntemsel, biçimsel ya da düşünsel tercihlerine bağlı kalarak didaktikliği hedefliyor görünmüşlerdir. Bu çalışmalar edebiyat, dil ve kültür zincirini ilerletmek, tanıtıcı ve açıklayıcı bilgileri okur için bir drajeye dönüştürmek ve edebiyat eğitimi bakımından derli toplu bir kaynak olmak görevlerini üstlenseler de Ali'nin külahını Veli'ye, Veli'nin külahını Ali'ye giydirmekten öteye geçememiştir.

Yukarıdaki parçada altı çizili sözle anlatılmak istenen hangisidir?

- A) Sürekli değişim içinde olmak
- B) Sorunları kökten halletmek için çareler bulmak
- C) İşleri yürütmeye geçici çözümler bulmak
- D) Etkileşimi göz ardı etmemek
- E) Ortak noktalardan hareket etmek

**Hangi
ÖRNEK**

1849-1893 yılları arasında yaşayan Muallim Naci, Tanzimat edebiyatının en çok tartışılan sanatçılarından biridir. İlk eseri olan Ateşpare'de yeni tarz şiirlere yer veren Muallim Naci, Tercüman-ı Hakikat'in edebî kısmında yaptığı şiir eleştirileriyle divan edebiyatını canlandırmakla suçlanmış, onu ağdalı bir dil kullanmak ile itham etmiş daha sonra Recaizâde Mahmut Ekrem'le giriştiği kalem kavgası onu -ister istemez- eski taraftarı şairlerin lideri konumuna getirmiştir.

Yukarıdaki paragrafta altı çizili sözle anlatılmak istenen hangisidir?

- A) Pürüzlerden arındırılmış şekilde kullanılmak
- B) Üzerindeki belirsizlikleri ortadan kaldırmak
- C) Daha anlaşılır sözcüklerle anlatımı basit hâle getirmek
- D) Bilinmeyen kelimeler kullanılarak anlaşılması güç olmak
- E) Süslü sanatlı kullanıma karşı gelmek